

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd Sprekend verleden

Via een onbekende weg

“En Ik zal de blinden leiden door de weg, dien zij niet geweten hebben; Ik zal ze doen treden door de paden die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken.....”
Jesaja 42 : 16a

We hebben hier een heilstoezegging. Israël verkeerde in de verschrikkingen van de ballingschap. “Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij.” Moedeloos klaagden ze: “Heere, waarom verlaat U ons? Zullen de vijanden eeuwig triomferen?” Maar de Heere staat op; Hij spreekt! Hij komt en zal het volk doen terugkeren uit de ballingschap. En hoe. Hij zal hen leiden. Als we teruglezen vers vijftien. De aarde verandert. Rivieren zijn geen onoverkomelijke hindernis meer. Moerassen worden droog - goed begaanbaar. Hier moeten we denken aan het tweestromenland, Babel, Irak.

Er zijn geen grote hindernissen meer op de weg naar de vrijheid. De Heere spreekt: “En Ik zal de blinden leiden door de weg, dien zij niet geweten hebben..... Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken.” Ze zijn als blinden die de weg niet weten. Maar de leiding van God is hun toegezegd. Hun exodus voert via wonderlijke wegen. De Babylonische goden moeten terugwijken! Hun tijd is voorbij!

Het volk zal terugkeren. De Heere heeft niet alleen de letterlijke terugkeer op het oog, maar ook de geestelijke vernieuwing, de geestelijke herleving. Er was toch een rest onder de ballingen die van harte verlangden en ermee worstelden om terug te keren in de weg van bekering en geloof.

Van huisuit zijn wij mensen met een verduisterd verstand, blind in onze dwaasheid en schuldig door onze zonde. De Heere schudt degenen, die Hem nog niet echt kennen, wakker. Hij werkt heilige onrust in hun hart, zodat de vraag op hun hart brandt: Mijn ziele, doorziet ge uw lot? Hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God? Voelt u de nood van uw leven? Laten we toch niet zorgeloos leven en niet slordig leven.

Zolang wij nog voor eigen rekening leven, zijn we blind voor de eeuwige dingen; dan zijn we blind voor de werkelijkheid van zonde en schuld; dan zijn we blind voor de werkelijkheid van de verlossing en voor de werkelijkheid van de dankbaarheid.

God de Heilige Geest wil uw ogen daarvoor openen. Hij wil u wakker schudden uit de doodslaap van zonde en onbekeerlijkheid.

Alle zelfvoldaanheid neemt Hij weg. Dat is een zegen. Hij geeft ontdekkend licht. Hij toont hoe groot uw zonde en ellende is. Hoe hulpeloos uw situatie is. Hij onthult uw zonde. U vraagt: Welke zonde? Die dronkenschap, die overtredingen, die fraudes in de belastingen. Dat leugentje om bestwil. Die onreine gedachte in het huwelijk of voor het huwelijk. Die begeerte, die jijd en die jaloezie. Dat uw woorden en daden vaak niet zijn tot eer van God.

De Heere leidt verder; Hij wil uit genade alle hindernissen wegnemen. Hij laat licht opgaan in de duisternis. Hij wil zaken die zo verward liggen, ophelderen en opklaren door de werking van Zijn Woord en Geest. Hij geeft onderwijs in de zaken die zo nodig zijn. Hij richt uw hart en uw gedachten op Christus, want Hij is het Die in het Woord centraal staat.

De Heere zoekt zondaren. Hij weet van u af. Hij wekt het sterke verlangen, om Christus te mogen zien in Zijn noodzakelijkheid, in Zijn lieflijkheid, in Zijn algenoegzaamheid, ja, in de volheid van Wie Hij is en van wat Hij gedaan heeft.

Hij wil u onderwijzen en laten zien dat bij alles wat tegen u getuigt en bij alles wat u aanklaagt, er zo'n krachtig en ruim evangelie ligt in het feit dat Christus veroordeeld is en in het feit dat Hij de vloek gedragen heeft aan het kruis.

Het evangelie gaat open voor al degenen die de Heere vrezen. U mag zien dat alleen in Christus de vrijspraak is. En het ontslagen worden van de vloek. Dat in Hem ruimte te vinden is voor een benauwd hart. Dat er in Hem vrijheid is voor mensen die gebonden zijn.

“Ik zal de blinden leiden door de weg, dien zij niet geweten hebben; Ik zal ze doen treden door de paden die zij niet geweten hebben.....” Wij zien de weg niet, maar de Heere leidt toch op de weg van de heiliging. Elk kind van God verlangt naar vernieuwing en heiliging. De zonde moet sterven. Zij bidden: O Vader, dat Uw liefde ons blijf'. O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk.

We moeten alle zelfvoldaanheid kwijt, alle eigen gerechtigheid. Eigen zwakheid inleven. Onze gangen zijn vaak zo wankelend en we zijn zo zwak van moed en zo klein van krachten.

In de diepte wordt vaak het meeste geleerd. De Heere leidt over een onbekende weg. Als wij ongevoelig worden, dan hebben we opnieuw nodig de leven-wekkende kracht van God de Heilige Geest, Die het ongevoelige hart weer verbreekt en het hart brandend maakt en in liefde doet ontvonken.

Als de Heere uw hart verbreekt, dan stort Hij de liefde uit in uw hart en gaat u zeggen: Hartelijk zal ik U liefhebben, Heere, mijn sterkte.

God brengt Zijn kind uiteindelijk in het volle licht.

H. van der Ham

Het stondeke der minne

Misschien heb je weleens van 'de tale Kanaäns' gehoord. Daarmee wordt bedoeld het taalgebruik dat vooral in de eerste helft van de 20e eeuw door bevindelijk gereformeerden gebruikt werd. De titel van deze keer is een voorbeeld daarvan. Het verwijst naar Ezechiël 16:8 waar het gaat over de het verbond tussen de Heere en Zijn volk, dat vergeleken wordt met een huwelijksluiting. Dat is 'de tijd der minne'. In de tale Kanaäns ook wel het 'stondeke' der minne genoemd. Een 'stonde' is een oud-Nederlands woord dat 'moment' betekent. 'Minne' wijst op het bemind worden. Het gaat om het heilige moment dat de Heere Jezus als de hemelse Bruidegom Zich openbaart aan het hart van een zondaar, die Hij tot Zijn bruid maakt en bemint. Deze 'tale Kanaäns' is grotendeels verdwenen, ook uit de prediking. Want mensen begrijpen die woorden niet meer. Maar, dat wat ermee bedoeld wordt, dat bestaat nog wel.

Als de broers voor Jozef op de grond liggen en zich niet meer verontschuldigen, neemt Juda het woord. Hij ziet in al deze gebeurtenissen de hand van God. Dat het geld voor het koren nu voor de tweede keer weer terug is in hun zakken en ook dat de beker van de onderkoning gevonden is in de zak van Benjamin. Dat heeft God gedaan, zo weet Juda. God straft die grote zonde dat ze Jozef hebben verkocht en vader Jakob hebben bedrogen. Geen verontschuldigen dus meer. Maar wel een hartelijk pleidooi voor Benjamin.

Benjamin was aan de onderkoning van Egypte overgeleverd. Dat was ook wat er afgesproken was en waar de broers het mee eens waren geweest. Degene bij wie de beker zou gevonden worden, die zou de slaaf van de onderkoning worden. Maar dan neemt Juda het voor hem op. Hij zegt: ik ben borg voor hem, neem mij maar als uw slaaf en laat hem gaan.

En toen kon Jozef zich niet meer bedwingen. Daarmee wordt gezegd dat Jozef zich al wel eerder had willen bekendmaken, maar dat hij zich toen wel heeft bedwongen. Want hij vond

de tijd nog niet rijp. Toen ze de eerste keer voor hem stonden, toen zeiden de broers: 'Wij zijn vroom, wij zijn geen verspieters'. Daarna hebben ze stukje bij beetje hun schuld doorleefd en beleden. Steeds verder kwamen ze in het nauw, steeds dieper moesten ze buigen. Totdat ze hier voor Jozefs voeten lagen.

En vooral toen Jozef de woorden van Juda hoorde: 'Ik ben borg'. Toen kreeg Jozef de overtuiging dat de broers inderdaad veranderd waren. Hij herkende in alles het werk van de Heilige Geest. En toen kon en hoefde en mocht hij zich niet langer bedwingen.

Verbijsterd zien de broers hoe de Egyptische onderkoning als een kind begint te huilen. En tussen de tranen en de snikken door horen ze hem in hun eigen taal zeggen: *ik ben Jozef!* Wat een aangrijpend en ontroerend moment. Voor Jozef aller-eerst. Nu kan hij zijn ware persoon en zijn ware gezindheid tonen. *Ik ben Jozef*, zo zegt hij. En hij voegt eraan toe: *leeft mijn vader nog?* Jozef spreekt in deze schijnbaar overbodige woorden zijn verlangen uit naar zijn oude vader die al zoveel verdriet heeft geleden. Maar ook onderstreept hij op die wijze dat hij het écht is. Hij zegt niet: *uw vader*, maar *leeft mijn vader nog?* Want uw vader is mijn vader.

Hierin ligt onderwijs voor het geestelijke leven. Dit wordt geestelijk ook zo beleefd. Vroeger noemden de mensen dit 'de tijd der minne'. Dat wil zeggen, het moment waarop de Heere Jezus Zich aan een zondaar bekendmaakt en hem bemint. We lezen daarvan bijvoorbeeld in Johannes 1:40, dat het omtrent de 10e ure was, toen Johannes de Heere Jezus ontmoette. Dat moment is hij nooit meer vergeten. En Paulus schrijft in Galaten 1:16: *Maar wanneer het Gode behaagd heeft Zijn Zoon in mij te openbaren.* Hij bedoelt het moment uit Handelingen 9, toen de Heere Jezus Zich bekendmaakte op de weg naar Damascus.

Het wordt als een wonder beleefd, als de Heere Jezus Zich in dat heilig moment aan je bekendmaakt. Net als de broers lig je dan op je knieën gebogen. Net als de broers heb je dan geen verontschuldigen meer. Maar net als de broers zal je dan ook ervaren dat er een Verlosser is die Zich niet kan bedwingen. Zijn liefde voor arme zondaren doet de nevels opklaren en doet Hem zeggen: *Ik ben Jezus. Ik ben jouw Heil.*

M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

Genesis 45:1
Toen kon Jozef zich niet bedwingen...

Het herdenken van 500 jaar Reformatie was toegespitst op 31 oktober 1517. Het werd als uitgangspunt genomen en de gevolgen van dien. Niemand kan ontkennen welke gevolgen de daad van Luther had. Vijf en negentig stellingen werden gehecht aan de deur van de slotkapel te Wittenberg. Achter die deur was het religieus samenzijn. Vandaar dat de stellingen de Kerk, de geestelijkheid, de leden van de Kerk, veel hadden te zeggen.

Na 31 oktober volgde er meer. Op verschillende wijze is er over gesproken en geschreven. Laat het niet vervagen of op een bepaalde manier geïnterpreteerd worden. Het uitgangspunt van de Reformatie was: sola Scriptura. Alleen de Heilige Schrift. Alleen het Woord van God. Luther heeft eens gezegd: Laat ons de Bijbel niet verliezen maar hem met vlijt in de vreze Gods lezen en prediken, want zolang de Bijbel er is en recht verklaard wordt loopt alles goed van stapel. Want hij is het hoofd en de keizer onder alle wetenschappen en kunsten. Echt Lutheriaans. De Bijbel heeft beslissend gezag in en over de kerk, de leer, de prediking, de ambten, de cultuur en ons leven. Om ons daarbij te houden zijn ons ook als Gods gave via de Reformatie de drie formulieren van Enigheid gegeven. Er is in verwoord, zo wordt beleden, de boodschap van de Heilige Schrift. Dat moet zeker van het eerste belijdenisgeschrift, de Heidelbergse Catechismus gezegd worden. Opvallend is dat in de Gereformeerde kerk in ons land deze Catechismus aanvaard werd als leerboek in de tweede dienst. Men las er voluit het Woord van God in. De zuivere, juiste vertolking ervan. Overdreven? Neen. Gezond. Welk een liefde van God.

Het Apostolicum (40)

Ook voor ons. Vandaag is het een tijd waarin het denken, het intellect, de dienst wil uitmaken met een zogenaamde vrome omlijsting. Ook voor nu staan er in de Catechismus woorden die treffend, veelsprekend en zeker zijn. Er kan en mag niet aan getwijfeld worden. In zondag 21 lezen we in antwoord 57 het woord 'van stonde aan.' Wat er direct gebeurt met de ziel van een christen na het sterven. Het persoonlijk antwoord is volledig naar de Schriften. In het uur van de dood is er de daad van Christus. De koning der verschrikking moet komen. De Heere had het gezegd; Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven. Dit is een rechtvaardig oordeel van God. Het voltrekt zich de eeuwen door. Niemand, wie men ook is, ontkomt eraan. In het doodsuur vindt de scheiding tussen ziel en lichaam plaats. In het leven is er de onderscheiding tussen beide. Beide functioneren. De mens was in het paradijs het pronkstuk van Gods schepping. Na de val bleef de mens mens. Gods algemene genade, verdiend door Christus, werkend in en door hem. Valt het ons op: er is zelfs meer. Antwoord 57 spreekt ervan. De belijder mag zeggen: mijn ziel neemt afscheid, geheel afscheid, van mijn stervend lichaam. Die wetenschap, die zekerheid, heeft de stervende moordenaar ook ontvangen (Lukas 23:43). In de gelijkenis door Jezus uitgesproken over de rijke man en de arme Lazarus staat wat er plaatsgreep na hun dood en dat terstond. Daarom hoort er onder het woord 'van stonde aan' een streep te staan. Temeer daar er andere gedachten zijn en zelfs een andere leer. Er wordt gesproken van een tussentoestand. Daar wordt onder verstaan de toestand van de ziel na de dood en voor de opstanding van het vlees. De zielen, ook van Gods kinderen, verkeren met het lichaam in de staat van de dood tot op de dag van de grote opstanding. Daarnaast is er de leer van de Roomse kerk omtrent het vagevuur. Behalve de allerheiligsten komen de overige parochianen in het vagevuur. De

een korter, de ander langer. Dit wordt door de kerk bepaald. Het vagevuur werkt louterend, zuiverend. De medewerking door de kerk en parochianen is er tot wegneming van de zonden zolang dat nodig is. Het dienstwerk door misoffer, gebeden, aalmoezen en andere werken van barmhartigheid. Nu kan bewezen worden uit het Woord dat er geen sprake is van een tussentoestand noch van een vagevuur. We dienen het woord 'van stonde aan' te laten staan en gelovig te belijden. In de Heilige Schrift komen we op meer dan tien plaatsen verwijzingen erheen tegen en het doel ervan. Denk onder meer aan Openb. 14:13. En ik hoorde een stem uit de hemel die tot mij zeide: Schrijf, zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen hen. Vijfhonderd jaar na de reformatie mogen wij nog Gods onfeilbaar Woord bezitten en veel schatten putten uit het Woord. Het moet ons bijzonder leiden tot verkondiging en uitstraling van het volbrachte en verdienende werk van Jezus Christus. In het zaligen, het eeuwig zaligen, schittert de drie-enige God. Van alle sola's overtreft het Sola Deo Gloria. Vooral in het gebeuren in leven en sterven. De Vader heeft amen gezegd op het werk van Christus aan het kruis en in het uur van de opstanding en het blijkt in het stervensuur van een christen. De ziel wordt gebracht bij Christus. De ziel gaat naar Christus als Hoofd. Dat is het wat de hemel tot hemel maakt. Paulus zegt: dan zullen wij altijd bij de Heere wezen. Terecht is gezegd: Voor de bewuste beleving van de volle zaligheid is het lichaam niet nodig. Maar het lichaam is wel nodig voor de verheerlijking van God. De hemel gaat niet op in zaligheidsgenieting, al zal die er zijn, maar bijzonder in Godsverheerlijking.

M.C. Tanis

*Want hij verwachtte de stad die fundamenten heeft,
welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.
Hebreeën 11:10*

De stad is de hemel, het nieuwe Jeruzalem. De Heere is Koning en de burgers zijn de hemelingen en de engelen. Daar is volmaakte gehoorzaamheid. Daar zijn goddelijke gebouwen en daar is alles wat nodig is. Daar is verzadiging van vreugde en vrede. Daar is niemand ziek. Het is een paradijs zonder slangen, de duivel is er niet en er is geen verleidende wereld. Deze stad is niet te verwoesten, zij heeft fundamenten. Het is een onbeweeglijk Koninkrijk. Het is een eeuwige stad. Er kan geen ander fundament worden gelegd dan Christus. Die stad is gegrondvest op trouw en waarheid. Deze stad heeft een grote Bouwmeester. God is de Kunstenaar en Bouwmeester. Door Hem zijn de fundamenten gelegd. Jezus Zelf is het Fundament. De stad is een tabernakel zonder handen gemaakt. Geen mens kan zo'n stad maken. Die stad is zeer kunstig door God gemaakt. Wie zo'n stad verwacht wil er heel graag naar toe. Abraham verwachtte die stad. Hij zou er ook komen. Hij geloofde dat ook. Het hart van Gods kinderen bezwijkt van verlangen naar die stad. Zij willen graag bij Christus wezen. Wie van Gods kinderen oud wordt of ziek is, weet dat de stad nabij is. Zij zien ernaar uit, maar met geduld. Abraham was een vreemdeling op aarde. Bij zijn sterven ging zijn ziel naar God. Abraham bouwde geen huizen of steden. Abraham leefde als vreemdeling in een tent. Gods kinderen zijn ook reizigers en vreemdelingen. Gods volk haat de wereld en kan zich met de wereld niet vermengen. Zij hebben het vlees gekruisigd met de bewegingen en begeerlijkheden. Het licht kan geen gemeenschap met de duisternis hebben. De wereld haat, bespot en vervolgt hen. Maar de Heere zorgt voor hen. Zij mogen goede moed hebben, want Christus heeft de wereld overwonnen.

Toepassing: Waren er maar velen die zo'n stad zoeken. Deze stad is heel mooi en de weg ernaar toe is heel aangenaam. Heel anders is het met de stad des verderfs. Velen zouden nooit aan de hemel denken als God hen eeuwig op de aarde zou laten wonen. Zij vinden dat zij het goed hebben op de aarde. Zij bewonen mooie huizen. Maar ze moeten alles achterlaten. Als zij soms aan de eeuwigheid denken, is het alsof er geen hemel of hel is. Zij denken dat God er niet is. Zij vergeten dat het de mens gezet is eenmaal te sterven. Sommigen slaan niet de weg in naar de stad die fundamenten heeft, zij zijn op weg naar de hel. Zij wandelen op de brede weg. Er zijn er die op twee gedachten hinken. Zij willen liefhebben wat uit de hemel is en wat uit de wereld is. Zij willen geen vreemdeling zijn in de wereld. Er zijn ook mensen die zich inbeelden dat de hemelse stad voor hen is. Maar zij bedriegen zich. Maar het is dwaas zo te denken. Al vergeten wij de dood, de dood vergeet ons

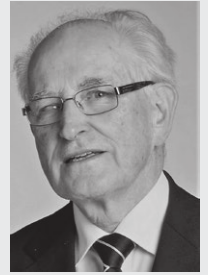
niet. Wie alleen maar wereldse rijkdom heeft, zal alles missen. Met de rijke man zullen zij in de hel komen. Het is ook dwaas de zonde te dienen en te denken in de hemel te komen. Wie naar het westen reist komt niet in het oosten. Wie zonder bekering in de hemel denkt te komen is ook dwaas. Zij zouden zich niet thuis voelen in de hemel, het zou voor hen een hel zijn. Met ijdele inbeelden kom je in het eeuwige vuur. De hemelse stad is bijzonder schoon. De weg erheen is mooi en bekend. De poort van die stad staat nog open. Het is nog het heden der genade. Haast u, want de poort zal gesloten worden. Strijd om in te gaan. Alles in de hemelse stad is volmaakt. Geen ziekte zal er zijn. In die stad is Christus te zien. Daar is hemelse engelenmuziek. Er is een volkomen verstand. Het kwade behoort voor eeuwig tot het verleden. Daar is een vreedzaam gezelschap. In dit leven heeft de beste mens vrienden en vijanden. De goddelozen zijn buiten die stad. Er is eeuwige liefde. Gods kinderen zullen altijd bij de Heere zijn. Wat een haast zou er moeten zijn om in die stad te komen. Er zijn veel kentekenen van hen die daar zullen komen. Het zullen de wedergeborenen zijn. Het zijn treurende, belasten, zij belijden hun zonden, zij kennen heiligmaking. 'Zalig zijn de reinen van hart.' Er is liefde tot hen die in de hemelse stad zijn. Er is liefde tot het Woord. Het Woord is hun kompas. De Heilige Geest is de Leidsman. Zij reizen hemelwaarts. "Een kind van God moet zo leven en de wereld niet te veel achten (1 Korinthe 7). U mag die niet liefhebben, noch gelijkvormig worden (Rom. 12:1-2), want anders is men niet uit God. Want die uit God geboren is, overwint de wereld. U moet strijden tegen allen die ons willen hinderen (Gal. 5:17 en Ef. 6:10,16). Zij zullen u smaden en kwalijk behandelen. U moet uw heiligmaking voortzetten. U zult vaak hinder ondervinden, zoals Nehemia in het bouwen van Jeruzalem. Maar houd goede moed (1 Kor. 15:58). Ondanks de vijanden van het goede moeten wij te meer goed doen (1 Samuël 6). U moet vaak een gebed en uw zuchten naar boven zenden. Het anker van het geloof en het zeil van het gebed spannen. U moet wat van uw leeftocht aan de armen geven die ook wat reis- en kostgeld nodig hebben, zoals Jozef aan zijn broers. U moet met blijdschap heengaan en onze korte tijd en weg, met al wat deugdelijk is, gaan en soms eens zingen op de reis, en ook wel huilen (Handelingen 16). De gevangenen luisterden naar het gezang. U moet geen kwaad gerucht brengen over Kanaän, de Heere, Zijn volk, stad of land. Neem maar troepen bij elkaar, zingende psalmen de Heere, en zo al huilende en zingende evenals toen de tweede tempel gebouwd werd, raken aan de eeuwige heuvelen. Amen, ja amen."

A. van Heteren

DE LES VAN DE UI

Ik zou zelf niet op het idee gekomen zijn. Maar een predikant gebruikte dit beeld eens. Het ging over zelfonderzoek. Hij zag daar geen heil in. Jezelf onderzoeken lijkt veel op het afpellen van een ui. Ligt hier inderdaad een les in voor ons?

Een ui heeft een merkwaardige opbouw, anders dan een appel bijvoorbeeld. U kunt een ui helemaal afpellen, ring na ring. Tenslotte blijft er niets over. Wat heeft dit te maken met zelfonderzoek?

Als wij onszelf onderzoeken willen, komen de kenmerken aan de beurt. Wat verstaan we daaronder? U kunt er iets over lezen in de Dordtse Leerregels. In I,12 lezen we: "Van deze hun eeuwige en onveranderlijke verkiezing ter zaligheid worden de uitverkorenen te zijner tijd, hoewel bij onderscheiden trappen en met ongelijke mate, verzekerd; niet, als zij de verborgenheden en diepten Gods curieuslijk doorzoeken, maar als zij de onfeilbare vruchten der verkiezing, in het Woord Gods aangewezen (als daar zijn: het waar geloof in Christus, kinderlijke vreze Gods, droefheid die naar God is over de zonde, honger en dorst naar de gerechtigheid, enz.), in zich zelve met een geestelijke blijdschap en heilige vermaking waarnemen" (2 Kor. 13:5).

Het gaat om wat er tussen haakjes vermeld staat. Onze vaders geven deze zaken de naam van vruchten. Dat is ongetwijfeld een betere benaming. Hoe kunnen we weten dat we uitverkoren zijn? Hoe weet u dat u een kind van God bent? Hierboven wordt gesteld: U kunt het weten! Als u afdaalt in uw hart, komt u er wel achter. U vindt daar de bewijzen van Gods genade. Deze bewijzen worden ook wel "kenmerken" genoemd. Of ook dus: vruchten.

Nu komt het beeld van de ui in zicht. De buitenste schil kan allerlei bruine vlekken vertonen, die we liever niet eten. Het eerste kenmerk, hier genoemd, is een waar geloof in Christus. Dat is dus de eerste schil. Ga eens na bij uzelf of u dat waar geloof bezit. Het is een Schriftuurlijk kenmerk. U hebt misschien wel eens mogen geloven dat Christus de Uwe geworden is. Hopelijk mag u dat nog steeds geloven. Maar de getrouwe prediker zal u vragen of uw geloof een wáár geloof is. U kunt zich dan wel voorstellen dat die vraag in verlegenheid brengt. Er zitten heel wat vlekken aan. Dus die schil wordt afgepeld. U komt er zodoende niet goed af. Nu de tweede schil. Misschien is die helemaal schoon en bruikbaar? Het tweede wat genoemd wordt is: kinderlijke vreze Gods. Ik kan nu hetzelfde verhaal neerschrijven wat ik zoëven aangaf bij de eerste schil. Ook dit kenmerk roept vragen op. U kunt er ook niet echt op bouwen. Zo wordt de ui steeds kleiner. Kenmerk na kenmerk, vrucht na vrucht valt af. Wat blijft erover?

Denkt u eens aan de lijst van de vruchten van de Geest in Galaten 5: "Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid" (vers 22). Daar hebt u een aantal onfeilbare kenmerken van Gods werk in uw

ziel, als het goed is. Het is goed ons daar aan te toetsen.

Maar de boven aangehaalde predikant zag in deze methode geen heil. En dat lijkt ook inderdaad zo te zijn. Maar is dat werkelijk zo?

Ik begrijp dat velen zullen zeggen: deze methodiek laat u zoeken in uw eigen hart. Daar moet u niet zijn; u moet het net uitwerpen aan de andere zijde, u moet uitgaan door het geloof tot Christus. Maar toch spoort ook de Heere ons aan tot zelfonderzoek. Onderzoekt uzelf, of ge in het geloof zijt. David hield er rekening mee dat er schadelijke wegen bij hem waren. Hij bad om licht van Boven om wegwijs te worden in zijn ziel.

Maar is het dan niet zo dat we het leven buiten onszelf moeten zoeken in Christus? Is het niet bevrijdend om de vaste grond te zoeken in Hem? Jazeker, we moeten daar wel uitkomen. Als u al maar door pelt en u houdt niets over, dan is er geen andere weg dan tot Christus te gaan; en u gaat daardoor tot Hem met des te meer overtuiging en armoede. De tollenaar was helemaal uitgepeld, toen hij zei: "O God, wees mij, de zondaar genadig".

Waarom niet direct tot Christus gevluht en in Hem geroemd? Dan bent u toch van alle benauwdheid af? Dat is een belangrijke vraag.

Maar als we dat zelfonderzoek overslaan en we nemen, zoals men zegt, de Heere Jezus aan, dan slaan we Bijbelse adviezen over. De weg tot Christus is goed, er is geen betere, maar je kunt zodoende niet doen alsof het niet belangrijk is hoe het er van binnen uitziet. Onze vaders zouden het dan, zowel in de Heidelbergse (antw. 86) alsook in de DL (I,12) ook niet goed gehad hebben.

Ik pleit dus voor een Schriftuurlijk zelfonderzoek. Op grond waarvan? Omdat het mij een heilzaam proces lijkt om zelf al minder te worden, om te beseffen dat er in u geen goed woont. Om u tot het inzicht te brengen dat we in onszelf arm en ellendig blijven. En zonder hier nu een bepaalde graad en trap in aan te geven, geloof ik dat een "afgepelde" zondaar het beste voorwerp is voor de gerechtigheid van Christus. Juist in die weg zal hij des te meer Christus nodig hebben. We zijn het er helemaal mee eens dat zondaren tot Christus mogen en moeten komen, maar het is wel belangrijk in welke weg dat gebeurt. Wie niet ontdaan is van eigen gronden, zal weinig kracht zien in het bloed van Christus. Dus toch zelfonderzoek. Nu blijft er toch nog wel een vraag over als ik onze Leerregels lees. Ziet u die vraag? Ik wil ook graag nader met u nadenken over die ui. Je kunt er ook anders mee omgaan. Daarover in een volgend artikel.

P. Roos

Geneigd tot alle kwaad

Ze kon het maar moeilijk geloven: staat daar echt dat wij mensen geneigd zijn tot alle kwaad? Ja, het staat er echt. U weet wel, in Zondag 3. Ik citeer: 'Maar zijn wij also verdorven dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?' Mij werd gevraagd dat uit te leggen. Graag natuurlijk. Ik houd wel van die vragen. Dat is een andere houding dan het klakkeloos slikken van allerlei waarheden en er verder niet over nadenken, laat staan ervan onder de indruk zijn!

Het is een bijbelse gedachte. En Gods kind leert het door het geloof beamen. De bevinding is analoog aan hetgeen God in Zijn Woord openbaart. En wat zegt ons de Bijbel? Neem alleen al Genesis 8 vers 21, waar de grote Kenner van ons hart van ons zegt dat "het gedichtsel van ons hart" boos is vanaf het begin van ons leven. We komen deze uitdrukking ook al tegen in Genesis 6 vers 5. Alleen al in onze gedachtewereld zijn we boos. Het gaat om onze aard, onze natuur. Die is verdorven. Verdorven geworden door de zonde. Daar ziet een mens niets van. Hij gelooft het daarom ook niet. Wat hebben we dus nodig? Dat we onszelf leren kennen. En de Heere maakt het ons door Woord en Geest wel duidelijk wie we van nature geworden zijn en dat de Heere Jezus volkomen gelijk had toen Hij zei dat uit het hart voortkomen "boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen". Is dat niet vreselijk? Ik weet zeker dat de Heere Jezus dit al wenend heeft gezegd. Hij heeft het dan niet over bepaalde mensen, maar over de mens, over u en mij. Ja, het is de Heere Jezus Die mij aan deze vreselijke werkelijkheid ontdekt.

Betekent dat echter dat de aarde na de zondeval een hel is geworden? En dat de mens door de zonde een beest is geworden? Gelukkig niet. Terstond na de val wordt al duidelijk dat Gods genade intreedt. Zijn algemene genade, Zijn algemene goedheid, waardoor Hij de zon laat schijnen over bozen en goeden en de vruchtbare regen schenkt over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Hij wil zelfs Zijn bijzondere, reddende genade betonen. En dat alles om Christus wil!

En al is de mens tot alle boosheid geneigd, dank zij Gods genade breekt de zonde er niet op alle terreinen en onder alle omstandigheden en op ieder moment en bij alle mensen uit. Dat is niet dank zij een mens, maar ondanks een mens. Dank zij God, Die ons nog een geweten gelaten heeft en weerhoudende genade. Toch is en blijft het waar dat een mens tot alle boosheid geneigd is. Dat wil zeggen dat zijn natuur zo verdorven is dat hij tot alles in staat is, tot moord en doodslag, tot diefstal en berovingen, tot allerlei

sexuele uitpattingen, tot leugen en bedrog. Is Gods Woord daar niet duidelijk in? Wat laat alleen de Bijbel al een aangrijpende taferelen zien van waar een mens toe in staat is en de krant bevestigt het dagelijks!

Dat er nog barmhartigheid is onder de mensen is een teken dat God ons niet geheel en al verlaten heeft. Er zijn ziekenhuizen, handen die ons verzorgen als we oud en ziek zijn, er is nog vriendelijkheid en mededeelzaamheid onder de mensen. Als Nederland moet geven in verband met een natuurramp elders in de wereld stromen er miljoenen euro's binnen. Maar laten we daarom niet de verkeerde toepassing maken en daaruit concluderen dat de mens goed is, of dat er naast slechte mensen gelukkig ook nog goeie mensen zijn. We moeten hierin Gods goede en zorgende hand over de wereld zien. Wie wil roemen, roeme maar in de Heere en nooit in een mens.

Paulus was voor zijn bekering in eigen oog net zo goed als de rijke jongeling, die ook meende dat er goeie mensen waren, Hij was er zelf ook een van. Maar toen hem Gods Geest ontdekte aan zijn natuur ging Paulus inzien dat hij een gevallen zondaar was. Met een boze natuur. Met een liefdeloos hart en een egocentrich bestaan. Maar toen ging hij er ook last van krijgen en moest hij zichzelf een ellendig mens noemen. Toen werd God goed. Goed voor een slecht mens. En zo blijft het in het leven van hen die de Heere vrezen. We krijgen genade, vergeving en vernieuwing nodig. En door die vernieuwing wordt ons hart gereinigd en komt er ware liefde, al is het hier in beginsel. Ware liefde tot God bovenal en de naaste als onszelf. Maar goeie mensen worden we niet. Straks zal Gods kind goed zijn en zonder vlek of rimpel voor Gods troon staan. En door de kennis aan onze boze natuur, die wij eerlijk voor God leren belijden als zonde, en door de ervaring van Gods goedheid, gaan we diep in ons hart verlangen naar heiligheid. Ik ben dan wel niet goed, maar ik wil wel graag goed zijn. En die dag zal zeker komen, want de Heere zal geen half werk doen.

K. Hoefnagel

Luther over de overdenking van de Heilige Schrift ()

In een aantal artikelen denken we – tegen het einde van het Reformatiejaar 2017 – na over wat Luther naar voren heeft gebracht over de overdenking (meditatio) van de Heilige Schrift. Allereerst staan we in enkele afleveringen stil bij de manier waarop Luther als jonge monnik in aanraking is gekomen met de meditatie in het klooster.

Lijdensmeditatie

Luther heeft leren mediteren in het klooster. Vorige keer schreef ik, dat er in de Middeleeuwen vooral drie vormen van meditatie gevonden werden in de kloosters. Allereerst was daar de 'boetemeditatie': de overdenking van onze elende (*miseria*) en Gods barmhartigheid (*misericordia*).

In de tweede plaats nam ook de zogenaamde 'passiemeditatie' of 'lijdensmeditatie' een belangrijke plaats in. De monniken stonden mediterend stil bij allerlei momenten en details uit de lijdensgeschiedenis van Christus. Dat Luther in het Augustijnerklooster te Erfurt ook met deze vorm van meditatie in aanraking kwam, blijkt wel uit de veel geciteerde uitspraak van kloosteroverste Johann von Staupitz, die Luther met zijn zonden verwees naar de wonden van Christus.

Preek

Ook de passiemeditatie is Luther zijn leven lang bijgebleven. Al in 1519 houdt de Reformator een indrukwekkende preek die de volgende titel draagt: 'Sermon der Betrachtung des heiligen Leidens Christi'. In onze taal: 'Een preek over de overdenking van het heilige lijden van Christus'. Tot mijn verbazing en spijt is deze preek nooit in Nederlandse vertaling verschenen. Ook niet in het Reformatiejaar 2017. Wellicht kan iemand deze preek eens vertalen, zodat die toegankelijk wordt voor een breder publiek.

De preek is verdeeld in vijftien korte paragrafen. Graag maak ik van de gele-

genheid gebruik om u en jou wat bekend te maken met de grote lijn. In de eerste drie paragrafen wijst Luther op het grote gevaar dat we Christus' lijden op de verkeerde wijze overdenken. Men kan bijvoorbeeld verontwaardigd raken over de verwerping van Christus door de Joden of over de verradersrol van Judas. Men gaat op in allerlei uitwendigheden en rituelen rond de herdenking van Christus' lijden. Of men wordt bewogen door medelijden met Christus. Alsof de Heere Jezus niet gezegd heeft: *Gij dochteren van Jeruzalem, weent niet over Mij, maar weent over uzelf en over uw kinderen* (Lukas 23: 28).

Heilig beven

Na die inleidende opmerkingen maakt Luther duidelijk wie het zijn, die het lijden van Christus op de juiste wijze overdenken. Wie dan verder leest, ontdekt iets opmerkelijks. Uitvoerig benadrukt Luther dat het lijden van Christus door ons allereerst beschouwd moet worden in verband met Gods rechtvaardige toorn over de zonde en in verband met onze schuld (paragraaf 4 t/m 8).

Het lijden van Christus moet ons – zo stelt Luther in paragraaf 4 – allereerst vervullen met heilig beven voor de toorn van God tegen onze zonde. Bovendien zullen we moeten bedenken dat het onze zonden zijn die Christus hebben doorboord (paragraaf 5). Luther, die in dit verband naar Handelingen 2 verwijst, schrijft: 'Wanneer u daarom de nagels van Christus door Zijn handen ziet dringen, geloof dan vast dat het úw werken zijn. En wanneer u Zijn doornenkroon ziet, geloof dat het úw boze gedachten zijn'. En in een volgend punt schrijft hij: 'Als Christus door één doorn gestoken werd, moet u bedenken dat u door meer dan honderdduizend doornen gestoken moest worden en dat voor eeuwig' (paragraaf 6).

Het is de Reformator diepe ernst om zijn lijdensprek met deze noties te beginnen. Waarom? Ik laat Luther zelf aan het woord: 'In dit punt moet men zich goed oefenen, want bijna heel het nut van het lijden van Christus ligt hierin, dat de mens tot kennis van zichzelf komt. En zolang de mens daar niet toe komt, is het lijden van Christus hem nog niet op de juiste wijze tot nut geworden'. Ja, Luther spreekt zelfs over een zekere gelijkvormigheid (*conformitas*) tussen de lijdende en verbrijzelde Christus en de ontdekte zondaar wiens geest verbrijzeld is, en die in zijn geweten gemarteld wordt door zijn zonden (paragraaf 8).

Hard hart

Pastoraal gaat Luther vervolgens in op de situatie waarin men zo'n hard hart heeft, dat ook het lijden van Christus hem niet tot schrik en verootmoediging brengt. Als dat zo is, is dat – zo schrijft de Reformator – zeer ernstig. Wat zal dan ons harde hart nog verbreken? Maar Luther is pastor genoeg om de weg van het gebed te wijzen: 'Daarom zult u God bidden dat Hij uw hart zacht make en u het verschrikkelijke lijden van Christus met vrucht late overdenken' (paragraaf 9).

De ruimte ontbreekt me om op dit punt allerlei lijnen naar de actualiteit te trekken. Maar laat ik u ter overweging twee punten van aandacht mogen meegeven: Hoe Luther het lijden van Christus allereerst belicht vanuit Gods recht en onze schuld. En hoe pastoraal hij schrijft over het gebed aan hen die zoveel te stellen hebben met de hardheid van hun hart.

Intussen is nog niet de hele preek is aan de orde gekomen. De laatste zes paragrafen zijn nog blijven liggen. Luther heeft nog niet geschreven over de troost van Christus' wonden. En ook niet over de gelijkvormigheid aan Christus' lijden. Daarover Deo volente de volgende keer.

A.J.T. Ruis

Waarschuwing aan de kerken (1)

=“Laten we tegenover alle tegenstanders dapper staande houden dat de hele Bijbel door de inspiratie van de Heilige Geest is ingegeven, dat alles volkomen geïnspireerd is, het ene deel niet meer dan het andere, en dat er een grote kloof ligt tussen het Woord van God en elk ander boek in de wereld. We hoeven niet bang te zijn voor problemen die de leer van de absolute inspiratie in de weg staan. Misschien zijn veel dingen te moeilijk om te begrijpen. De inspiratie van de Schrift is een wonder en elk wonder is per definitie onbegrijpelijk. Maar als we pas mogen geloven als we het volkomen kunnen verklaren, geloven we echt maar heel weinig dingen. (...)”

We moeten dapper staande houden dat dit Woord van God de enige regel voor geloof en leven is, dat wat er niet in geschreven staat van niemand mag worden gevraagd als iets dat voor zijn zaligheid nodig is en dat nieuwe leerstukken onze aandacht niet waard zijn als ze niet in het Woord van God staan, hoe geloofwaardig ze ook worden verdedigd. Het doet er niet toe wie er wat zegt... We mogen het niet geloven als het niet wordt bewezen uit de Heilige Schrift.”

Deze stevige stellingen zijn afkomstig van een vastberaden verdediger van de christelijke leer. Hij leefde in een eeuw die ver achter ons ligt. Maar dat betekent niet dat zijn uitspraken achterhaald zijn. Integendeel. De ontwikkelingen sindsdien hebben zijn waarschuwingen alleen maar bevestigd en actueler gemaakt. John Charles Ryle heette de schrijver van het bovenstaande. Hij leefde van 1816 tot 1900. Hij was veel jaren achtereenvolgens dienaar van het Goddelijk Woord in de kerk van Engeland, de Anglicaanse kerk dus. Hij was al 64 jaar toen hij werd benoemd tot bisschop van Liverpool.

De aanleiding voor mij om een serie artikelen te wijden aan J.C. Ryle en zijn betekenis ligt in de recente verschijning van een boek waarvoor ik al eerder aandacht vroeg. De titel van dat boek staat boven dit artikel: Waarschuwing aan de kerken.

Het zal dan ook vooral over de inhoud van dit geschrift gaan. Het bevat de bundeling van een aantal lezingen die Ryle in de loop van de jaren hield.

Ryle leefde in een tijd van grote sociale en religieuze veranderingen. De industriële revolutie veroorzaakte ingrijpende wijzigingen in het Engelse volksleven. Er was een groot arbeidersproletariaat ontstaan. Vooral in de grote steden, en daarvan was Liverpool er één, waren de verschillen in welstand tussen de diverse bevolkingsgroepen immens groot geworden. Mede ten gevolge daarvan dreigde een groot deel van het volk voor de christelijke kerk verloren te gaan. Tegelijkertijd waren er binnen de kerk van Engeland ontwikkelingen die ondermijnend bleken te zijn voor een bijbels-gereformeerde prediking. Te noemen valt de liberale stroming die grote invloed had op de kerkelijke praktijk. En, om nog iets te noemen, het was eveneens de periode dat de invloed van het rooms-katholieke gedachtegoed binnen de Anglicaanse kerk sterk toenam. Hierbij zijn de namen te noemen van predikers/publicisten als J.H. Newman en E.B. Pusey.

J.C. Ryle heeft zich in woord en geschrift sterk verzet tegen deze tendensen. Zelf opgegroeid in een liberale sfeer was hij als jonge man krachtig gewonnen voor de gereformeerde belijdenis. In zijn prediking en in zijn publicaties schroomde hij niet welbewust in te gaan tegen de toenmalige machten van ongeloof en materialisme. Een van zijn voornaamste pennenvruchten was zijn boek *Old Paths*, een soort handboek voor de praktische theologie. In zijn eeuw bestond er een algemene aversie tegen leerstellige thema's. Maar Ryle stelde ze aan de orde, overigens met een heldere lijn naar de praktijk van de godzaligheid. De leer van zonde en genade, van wet en evangelie, van vergeving en verzoening verdedigde hij met verve, zich daarin ondersteund wetend door het getuigenis van de Heilige Schrift.

Op een conferentie van predikanten for-

muleerde hij eens zijn vijf kenmerken van de evangelical religion. Het waren voor hem de grondslagen van het evangelie. Als zodanig noemde hij:

Het absolute gezag dat aan de Heilige Schrift wordt toegewezen, als de enige regel van geloof en praktijk.

De diepte en het op de voorgrond plaatsen van de leer van de menselijke zondigheid en verdorvenheid.

Het belang dat gehecht moet worden aan het werk en ambt van de Heere Jezus Christus en aan het karakter van de zaligheid die Hij voor de mens heeft aangebracht.

De hoge plaats die toegekend wordt aan het werk van de Heilige Geest in het hart van een mens.

Het belang van een uiterlijk en zichtbaar werk van de Heilige Geest in het leven van de mens.

In het licht hiervan moet het onlangs in vertaling verschenen werk *Waarschuwing aan de kerken* worden gezien. Ryle was namelijk niet slechts een prediker en schrijver die de waarheid leerstellig onder woorden wist te brengen. Maar niet minder ging hij de confrontatie aan met degenen die hiervan afweken. Hij had de leer die naar de godzaligheid is al te zeer lief om haar niet met grote stelligheid en bewogenheid te verdedigen. En tegelijkertijd een waarschuwing te laten uitgaan naar hen die het kerkvolk en de theologie trachtten te misleiden. In die zin zou ik hem zelfs een profetisch apologete willen noemen.

Het is nog steeds zinvol naar deze moedige stem uit het verleden te luisteren. Laten we al luisterend dan ook tegelijkertijd ons eigen kerkelijk leven en niet minder ons zelf voor die spiegel plaatsen.

N.a.v. J.C. Ryle, Waarschuwing aan de kerken. Vertaald door Hans Schuttel. Uitgeverij Brevier te Kampen. Hard cover. ISBN 978 94 92433 03 9. 176 pag. Prijs € 17,50.

J.M.J. Kieviet.

BOEKBESPREKINGEN

Ds. B.J. van Boven e.a. Ware wijsheid, Dagboek uit de Spreuken van Salomo, gebonden, € 19,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2860-8.

Het bijzondere aan dit dagboek is dat het hele jaar door aandacht wordt besteed aan de Spreuken

van Salomo. De kanttkenaren schrijven dat dit Bijbelboek 'zeer voortreffelijke, heilige en leerzame spreuken' bevat. De Heere heeft deze Spreuken Salomo ingegeven. De Spreuken bevatten veel praktisch onderwijs voor het dagelijks, huiselijk, ambtelijk en geestelijk leven. Het gaat vooral om de ware wijsheid en de vreze des Heeren. Het boek is geschreven voor jong- volwassenen, maar ook volwassenen van middelbare leeftijd en hoge leeftijd kunnen dit boek lezen. Schrijvers in dit dagboek behoren tot diverse kerkverbanden: Hersteld Hervormde Kerk, Gereformeerde Gemeente, Gereformeerde Gemeente in Nederland, Oud Gereformeerde Gemeente en Christelijke Gereformeerde Kerk. Uit ons kerkverband hebben de volgende predikanten aan dit dagboek meegewerkt: ds. B.L.C. Aarnoudse, ds. M.A. Kempeneers, ds. A.J.T. Ruis en ds. A. van Heteren. Op Schriftuurlijk- bevindelijke wijze worden teksten uit het Spreukenboek behandeld. Wie zich wil verdiepen in de betekenis, de inhoud en de strekking van het Spreukenboek kunnen we dit dagboek van harte aanbevelen. Ter kennisname nemen we een meditatie over van de hand van ds. M.A. Kempeneers (17 augustus). In die meditatie gaat het over Spreuken 23:4 en 5 'Vermoei u niet om rijk te worden, sta af van uw vernuft. Zult gij uw ogen laten vliegen op hetgeen dat niets is?' "Mogen wij niet proberen om onze levensomstandigheden te verbeteren? Mogen we niet genieten van de welvaart? De Bijbel veroordeelt welvaart en rijkdom niet. Maar hartstochtelijk jagen naar rijkdom brengt ons vroeg of laat ten val. Het leidt niet zelden tot een werelds leven. Of tot een dubbel leven. De Heere Jezus zegt: 'Gij kunt niet God dienen en de Mammon.' Godsvreze en geldzucht verdragen elkaar niet. Een ware christen zal niet net als de wereld meedoen aan een run naar de top. Het mooiste is immers dan niet mooi genoeg. Een ware gelovige vraagt God niet om rijkdom, en ook niet om armoede, zo lezen we in Spreuken 30:8. Hij is tevreden als hij gewoon kan leven. Soberheid en matigheid zijn vrucht van het werk van de Geest. Wij mogen de vraag aan elkaar stellen wat wij doen met datgene wat we meer hebben dan we nodig hebben. Zeker in een wereld waarin nog steeds tweederde van de wereldbevolking regelmatig honger lijdt. Het is onchristelijk om geen erg te hebben in de ander en je

van de hele wereld geen cent aan te trekken. Dat zal de Heere een mens kwalijk nemen. Wat baat het een mens, als de hij de hele wereld wint en hij lijdt schade aan zijn ziel? Maar wie de vrede mag kennen die vrucht is van het geloof in Christus, die hoeft niet meer zo hard te hollen om vooruit te komen. Hij heeft de toezegging van een erfenis die in de hemelen voor hem bewaard wordt. Dan zegt een dichter: 'Weg wereld, weg schatten, ge kunt niet bevatten hoe rijk of ik ben. Ik heb alles verloren, maar Jezus verkoren, Wiens eigen ik ben,' Bent u op deze manier rijk?"

Jan H. van Bommel, Waar was je? Geloven na Darwin en Hubble, paperback, 191 blz., € 16,95, Uitgeverij Buijten & Schipperheijn, ISBN 978-90-5881-963-5.

De laatste tijd is er (te) veel geschreven over schepping en evolutie. Het heeft soms ook aan de gewenste duidelijkheid ontbroken.

Onder ons dient immers onwrikbaar vast te staan dat de Heere alles geschapen heeft in zes dagen. Het boek Genesis is een geschiedkundig boek. Als in geschiedkundige boeken in de Bijbel over 'dag' wordt gesproken betekent dit altijd een dag van 24 uur. Dat is in het begin van Genesis niet anders. Dit hebben wij te laten staan. Daar moet niet aan gemorrelt worden. Daar mag geen vraagteken achter gezet te worden. In het boek dat we nu bespreken is een gerenommeerd natuurwetenschapper aan het woord. We zijn het in lang niet alles met hem eens. Zo gaat hij ervan uit dat de aarde veel ouder is dan de Bijbel aangeeft. Hij schrijft dat het leven op aarde al vele miljoenen jaren oud is. Hij stelt dat de mens al 250.000 jaar geleden in Afrika leefde. Wie dit boek leest, moet zich dat realiseren. Waarom besteden we toch aandacht aan dit boek? Omdat het de betrekkelijkheid van de wetenschap onderschrijft. Wij weten maar heel weinig. De auteur haalt een bioloog aan die eerlijk zegt dat het meest fundamentele probleem in de evolutionaire biologie het ontstaan van het leven is. Op blz. 106 lezen we: "Ten slotte, stel nu eens dat bio- ingenieurs in staat zullen blijken al dan niet primitieve levensvormen te maken. Wordt hiermee dan Gods scheppende macht geweld aangedaan? Ik geloof er niets van. Immers, die bio- ingenieurs moeten dan wel eerst een ontwerp hebben gemaakt en gebruikmaken van het al dan niet levend materiaal dat in de schepping voorhanden is. Basismateriaal? Leven maken? In Genesis zien we gebeuren wat Psalm 33 zegt, namelijk dat God maar hoeft te spreken en het is er. Door ons, mensen, gemaakt leven wordt op zijn best een povere imitatie." Terecht schrijft de auteur dat het menselijk brein heel anders werkt dan een computer. Hoe het denken van de mens in

zijn werk gaat is een geheim. We geven een citaat wat we vinden op blz. 145 "Wat denken, zich herinneren, herkennen en beslissen, en al helemaal bewustzijn inhouden is een groot geheim. Je kunt zelfs de vraag stellen of het brein ooit in staat zal zijn zichzelf te bevatten. De kernvragen blijven geheel onopgelost: wat is eigenlijk intelligentie, wat is bewustzijn, wat is leven? Niemand begrijpt hoe materie 'vanzelf' semantische informatie zou kunnen voortbrengen in de vorm van DNA, of een structuur zou 'bedenken' zoals we die aantreffen in de levende cel, laat staan een orgaan zou kunnen laten groeien waardoor ons gehele organisme wordt bestuurd, het menselijk brein." We lezen op blz. 147 "God schiep de mens met zijn geest, brein en bewustzijn naar Zijn beeld." Het valt te waarderen dat de auteur beseft dat onze kennis heel beperkt is. Er zijn grenzen aan ons kennen. De auteur toont terecht aan dat wetenschappers soms onbewust vanuit onvoldoende doordachte opvattingen schrijven en onderzoeksresultaten interpreteren. Positief is ook dat verwondering doorklinkt over wonderen die plaatsvinden. Bij de geboorte van een mens vinden er gebeurtenissen plaats die ingewikkelder zijn dan het lanceren van een ruimtevoertuig. Samenvattend moeten we zeggen dat dit boek terecht de betrekkelijkheid van wetenschappelijke inzichten aantoont. Op veel vragen heeft de wetenschap geen antwoord. Helaas moeten we concluderen dat de auteur afwijkt van de Bijbelse scheppingsleer.

Thirza Westerbeke, Onderzoekt de Schriften, 52 Bijbelse puzzels met toelichtingen, paperback, 111 blz., € 9,95, Uitgeverij 'De Ramshoorn' Goes. ISBN 9789461151070.

Er staan 52 puzzels in dit boekje.
Zodoende kan men een jaar lang

wekelijks puzzels maken en de toelichting bij elke puzzel lezen. Er staan verschillende soorten puzzels in dit boekje. Het maken van deze puzzels en het lezen van de toelichting erbij kan zeker bijdragen aan het vergroten van de Bijbelkennis. De toelichtingen worden afgesloten met twee gespreksvragen, met een te zingen Psalm en met een te lezen Bijbelgedeelte. Op jonge leeftijd heeft de auteur dit boekje geschreven. Haar moeder heeft de Bijbelse verhalen geschreven ter toelichting op de puzzels. Doelgroep: Kinderen vanaf 8 jaar en geschikt om in het gezin te gebruiken.

H. Anker, Leven met een handicap, Levensbeschrijving van H. Anker, paperback, 136 blz., € 12,50 , Uitgeverij 'De Ramshoorn' Goes, ISBN 9789461151087.

Op een eerlijke en openhartige wijze schrijft Henk Anker over zijn leven. Ook over de geestelijke verwerking van zijn handicap. Hij is met een ernstige handicap geboren

Van de redactie

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. dinsdag 19 december 2017. Kopij graag binnen donderdag 7 december.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

P E R S BERICHT

SGP

Thema: Abortus, einde verhaal?

Organisator: SGP Tholen

Plaats: gemeenschapscentrum Meulvliet, Zoekweg 8 - Tholen

Datum: D.V. vrijdag 8 december 2017

Aanvang: 19.30 u.

Sprekers:

ds. J. Lohuis (predikant Hervormde Gemeente Scherpenisse)

Kees van der Staaij (fractievoorzitter SGP Tweede Kamer)

Janneke Scherer (ervaringsdeskundige en counselor bij Er is Hulp)

Suzan van der Smit (waker en buddy bij Er is Hulp)

Agaath Visser (coördinator Er is Hulp)

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting Bewaar het Pand.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,

Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978

E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116

E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.

Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 24,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 25,- per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.

Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

en ondervindt daarvan de beperking zijn gehele leven. Toch mag hij ondanks zijn handicap getrouwd zijn en vrijwilligerswerk doen op de Graaf Jan van Nassauschool te Gouda. Het boek is voorzien van kleurenfoto's. Het leest gemakkelijk. Voor mensen met een handicap en ook voor hen die daarmee te maken hebben in gezin, familie of kennissenkring is het aan te bevelen dit boek te lezen.

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email: webwinkel@evangelischcentrum.be
Telefoon (0032)92230560

HARKES
Begravenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begrafenis

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenis

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Begravenisonderneming
de Jongh

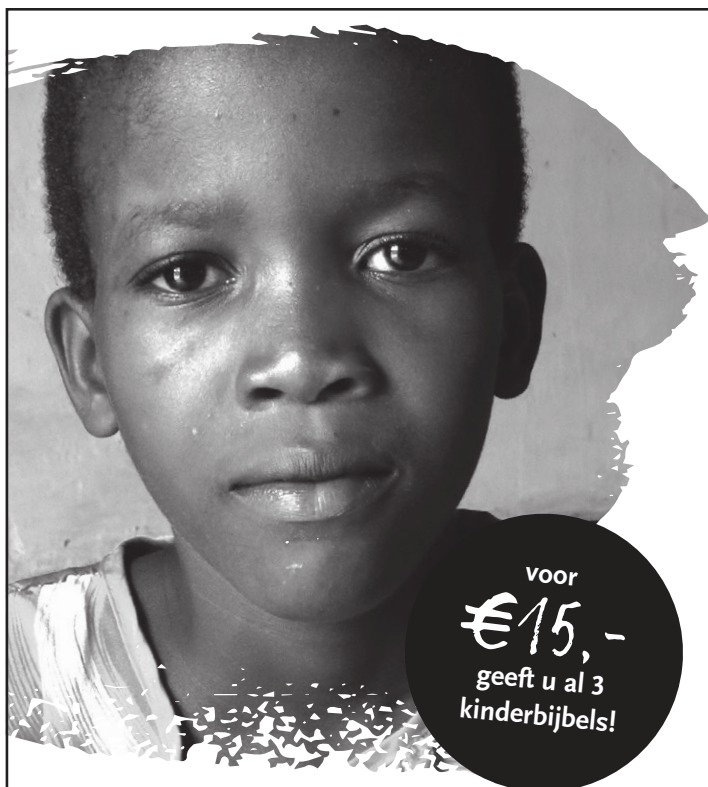
Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begrafenis

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 61 11 54	Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40	Waardenburg 0418 - 65 20 39
--	--	---------------------------------------

Dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

 H. de Jongh	 D.D.E. Meliëste	 M.K. Ligthart	 A.J. van Lieburg
---	---	---	--

www.begravenisondernemingdejongh.nl

Help een kind als Ernestine aan eten en Bijbels onderwijs!

Ernestine uit Malawi is tien. Ze is straatarm en woont in een schamel hutje. Ze zorgt al jaren voor haar twee broertjes. Vaak eten ze maar één keer per dag. Het is haar droom om juf te worden en kinderen over de Heere Jezus te vertellen. Daarom wil ze graag naar school! Helpt u kinderen als Ernestine met voedsel, kleding, medische zorg en (Bijbels) onderwijs?

Maak uw bijdrage over op
IBAN NL74 RABO 0335 3074 50

t.n.v. Stichting Stéphanos
of doneer online!

Stéphanos
www.stephanos.nl

ANBI

Presentatie? 06 - 301 671 72 of voorlichting@stephanos.nl